

Øystein Stette (red.)

Barnevernsloven 2023

Med forskrifter og forarbeid

FAGBOKFORLAGET

Øystein Stette (red.)

Barnevernsloven 2023

Med forskrifter og forarbeid

FAGBOKFORLAGET

Forord

Tidligere barnevernlov ble 30 år gammel.

Et overordnet mål med ny barnevernslov er å sikre økt rettssikkerhet for familiene som mottar hjelp fra barnevernet, og å gi enda flere barn en trygg oppvekst.

Målet med ny lov er også å modernisere loven slik at den speiler dagens familiemønstre og et flerkulturelt Norge. Loven skal sette barns behov i sentrum og er skrevet med enklere språk og struktur enn den forrige.

Hovedgrepene for å nå målene er blant annet kompetansekrav, mer forebygging, økte krav til dokumentasjon og begrunnelser, mer styring og ledelse lokalt, styrking av barns rettigheter og endring av samværsreglene i tråd med føringer fra Høyesterett og den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD). Endringene vil også medføre bedre ivaretagelse av barn som har foreldre som ikke bor sammen, og bidra til økt rettssikkerhet for barn og kvalitet i barnevernsinstitusjon.

Merknadene fra lovproposisjonen til den enkelte paragraf er gitt ut fra proposisjonens forslag til ordlyden i paragrafen. I Stortingets vedtak ble det gjort noen endringer i noen paragrafer basert på forslaget til tekst i lovproposisjonen.

Så langt foreligger det ikke lovtolkninger til paragrafene i den nye loven, men det vil komme etter hvert. Disse vil bli fortløpende lagt ut på «Tolkningsuttalelser om barnevernsloven» på regjeringen.no, og inkluderes i nye utgaver av denne boka. Siden flere av paragrafene er identiske med paragrafer i den gamle barnevernloven, kan fortsatt allerede gitte tolkningsuttalelser til disse paragrafene i den gamle loven være til nytte. (Se Tolkningsuttalelser om barnevernloven på regjeringen.no.)

De nye forskriftene til barnevernsloven er satt inn under den eller de paragrafene forskriftene er hjemlet i. Som vedlegg er tatt inn Bufdirs artikkel om de viktigste endringene i den nye loven.

Boka er oppdatert per 01.01.2023.

Oslo, februar 2023

Øystein Stette
redaktør

Innhold

Lov om barnevern (barnevernsloven)	6
Kapittel 1 Formål, virkeområde og grunnleggende bestemmelser	6
Forskrift om barnevernslovens anvendelse på Svalbard	9
Delegering av myndighet etter barnevernsloven og forskrift om barnevernslovens anvendelse på Svalbard til Longyearbyen lokalstyre	10
Forskrift om medvirkning og tillitsperson	14
Kapittel 1 Generelle bestemmelser	14
Kapittel 2 Barn og unges medvirkning i barnevernet	14
Kapittel 3 Barnets tillitsperson	15
Kapittel 4 Ikrafttredelse	16
Forarbeid til forskriften	16
Kapittel 2 Bekymringsmelding og undersøkelse	21
Kapittel 3 Hjelpetiltak	29
Kapittel 4 Akuttiltak	37
Kapittel 5 Omsorgsovertakelse, fratakelse av foreldreansvar og adopsjon	44
Kapittel 6 Atferdstiltak m.m	55
Kapittel 7 Samvær og kontakt etter omsorgsovertakelse	66
Kapittel 8 Oppfølging av barn og foreldre	71
Kapittel 9 Fosterhjem	77
Forskrift om fosterhjem	83
Kapittel 10 Barnevernsinstitusjoner m.m.	87
Forskrift om barns rettigheter i barnevernsinstitusjon	88
Delegering av myndighet etter barnevernsloven til Statens helsetilsyn	111
Forskrift om krav til kvalitet og godkjenning av barnevernsinstitusjoner (kvalitets- og godkjenningsforskriften)	113
Kapittel 1 Formål og virkeområde	113
Kapittel 2 Godkjenning og kontroll	113
Kapittel 3 Krav til barnevernsinstitusjonen	115
Kapittel 4 Særlige regler om internkontroll i barnevernsinstitusjoner	116
Kapittel 5 Unntak i ekstraordinære situasjoner. Ikrafttredelse	117
Forarbeid til forskriften	118
Forskrift om barnevernstjenestens oppfølging av barn på barnevernsinstitusjon (oppfølgingsforskriften)	122

Forskrift om sentre for foreldre og barn	127
Kapittel 1 Formål og virkeområde	127
Kapittel 2 Godkjenning og kontroll	127
Kapittel 3 Krav til kvalitet og internkontroll	129
Kapittel 4 Rettigheter og plikter under oppholdet	130
Kapittel 5 Tilsyn	131
Forarbeid til forskriften	132
Delegering av myndighet etter barnevernsloven til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	132
Kapittel 11 Omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere	133
Kapittel 12 Saksbehandlingsregler	138
Forskrift om Barnesakkyndig kommisjon	146
Delegering av Kongens myndighet etter lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern (barnevernsloven) § 12-8 tredje ledd til å utnevne medlemmer i Barnesakkyndig kommisjon	148
Forskrift om politiattest etter barnevernsloven	151
Kapittel 13 Taushetsplikt, opplysningsplikt og adgang til å gi opplysninger	154
Kapittel 14 Behandling av saker i barneverns- og helsenemnda	164
Delegering av myndighet etter barnevernsloven til Sentralenheten for barneverns- og helsenemnda	165
Forskrift om barnets talsperson i saker som skal behandles i barneverns- og helsenemnda	176
Kapittel 15 Kommunens og barnevernstjenestens ansvar og oppgaver	186
Forskrift om individuell plan ved ytelse av velferdstjenester	203
Forskrift om fastsetting og endring av oppfostringsbidrag etter lov om barnevern (barnevernsloven)	210
Kapittel 16 Statlig barnevernsmyndighet	212
Forskrift om Barne-, ungdoms- og familieetatens rett til å kreve egenbetaling fra kommunen for opphold på institusjon	217
Kapittel 17 Statlig tilsyn	220
Forskrift om tilsyn med tjenester og tiltak til barn i barnevernsinstitusjoner m.m. (tilsynsforskriften)	222
Forskrift om statsforvalterens adgang til å ilegge kommuner mulkt ved oversittelse av fristene i barnevernsloven § 17-6	226
Kapittel 18 Avsluttende bestemmelser	227
Forskrift om overgangsregler til barnevernsloven	228
Forarbeid til forskriften	228
Vedlegg	230
De viktigste endringene i ny barnevernslov	230

Lov om barnevern (barnevernsloven)

Lov 18. juni 2021 nr. 97

Departement: Barne- og familiedepartementet

Sist endret: Lov 17. juni 2022 nr. 45

Ikraftsetting: 01.01.2023, med unntak av § 2-6 og § 15-7 fjerde ledd. Lovens § 15-7 fjerde ledd trer i kraft 1. juli 2023.

Kapittel 1 Formål, virkeområde og grunnleggende bestemmelser

§ 1-1 Lovens formål

Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra

til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse.

Loven skal bidra til at barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår.

Merknader fra Prop.133 L (2020–2021) til § 1-1

Bestemmelsen er en videreføring av § 1-1 i gjeldende barnevernlov. At loven skal bidra til at barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår er skilt ut i et eget ledd for å understreke at dette gjelder

kommunens generelle forebyggende arbeid rettet mot alle barn og unge. Bestemmelsen må derfor ses i sammenheng med § 15-1 om kommunens forebyggende arbeid.

§ 1-2 Lovens virkeområde

Loven gjelder for barn under 18 år. Tiltak etter § 3-6 kan iverksettes overfor ungdom inntil de har fylt 25 år.

Loven gjelder for barn som har sitt vanlige bosted i Norge og oppholder seg her. Loven gjelder også for barn som oppholder seg i Norge når barnets vanlige bosted ikke lar seg fastsette. Loven gjelder i tillegg

for barn som oppholder seg i Norge og er flyktninger eller internasjonalt fordrevne.

For barn som oppholder seg i en annen stat og har sitt vanlige bosted i Norge, kan det treffes vedtak om omsorgsovertakelse etter § 5-1 og plassering på barnevernsinstitusjon etter § 6-2. Det kan også treffes vedtak om hjelpetiltak etter § 3-1

og pålegg om hjelpetiltak etter § 3-4 når foreldrene oppholder seg i Norge.

For barn som oppholder seg i Norge, men har sitt vanlige bosted i en annen stat, kan det treffes vedtak om hjelpetiltak etter kapittel 3, vedtak om akuttiltak etter kapittel 4 og vedtak om frivillig opphold i barnevernsinstitusjon etter § 6-1, samt vedtak om plassering på institusjon etter § 6-6 når det er fare for menneskehandel.

Loven gjelder med de begrensninger som følger av folkeretten.

Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse på Svalbard.^{A, B}

Endret 17.06.2022.

A Forskrift 25.11.2022 nr. 2349 (endringsforskrift av forskrift 01.09.1995 nr. 772).

B Delegeringsforskrift 22.12.2022 nr. 2510.

Endret 17.06.2022

Merknader fra Prop.86 L (2021–2022) til § 1-2

Ordet «atferdsinstitusjon» endret til «barnevernsinstitusjon» i § 1-2 tredje og fjerde ledd.

Endringen medfører ingen realitetsendringer.

Ny lov 18.06.2021

Merknader fra Prop.133 L (2020–2021) til § 1-2

Bestemmelsen viderefører i hovedsak innholdet i gjeldende §§ 1-2 og 1-3 med språklige endringer og presiseringer for å gjøre innholdet mer tilgjengelig.

Første ledd tilsvarer gjeldende § 1-3 om hvem loven gjelder for. Det tydeliggjøres at loven gjelder for barn under 18 år. Dette innebærer en presisering av at hele loven, ikke bare tiltakshjemplene, kan komme til anvendelse. Ungdom kan tilbys barnevernstiltak frem til fylte 25 år. Aldersgrensen ble hevet fra 23 til 25 år fra 1. januar 2021, jf. Prop.84 L (2020–2021). Tiltak til ungdom over 18 år er regulert i § 3-6. Bestemmelsen angir vilkårene for ettervernstilltak og nærmere

saksbehandlingsregler. Det følger derfor av § 1-2 første ledd at tiltak etter § 3-6 kan iverksettes overfor ungdom inntil de har fylt 25 år. Henvisningen i dagens § 1-3 til § 4-24 tredje ledd, som gjelder opprettholdelse av vedtak om tvangsplassering på institusjon etter fylte 18 år når barn har vist alvorlige atferdsvansker, videreføres ikke. Dette er fordi bestemmelsen i § 4-24 tredje ledd ikke videreføres, se merknad til § 6-2.

Annet til fjerde ledd tydeliggjør lovens stedlige virkeområde, herunder at hvilke barnevernsvedtak som kan treffes avhenger av barnets tilknytning til Norge. Det er barnets faktiske opphold i landet og

hvor barnet har sitt vanlige bosted, som er de avgjørende tilknytningskriteriene. Barnevernstjenesten skal imidlertid alltid gjennomgå bekymringsmeldinger og åpne undersøkelsessak i tilfeller der vilkårene i lovens kapittel 2 er oppfylt. Lovens øvrige regler, herunder lovens generelle prinsipper og saksbehandlingsregler, reglene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt vil også gjelde. Lovens stedlige virkeområde ble endret ved Norges tilslutning til Haagkonvensjonen 1996, og det vises til Prop.102 LS (2014–2015) for beskrivelser av det nærmere innholdet i tilknytningskriteriene. Når det gjelder forholdet mellom utlendingsloven og barnevernsloven er det utlendingsloven og de myndigheter som administrer denne, som avgjør om barn skal få oppholdstillatelse i landet. Det er ingen endringer i denne ansvarsdelingen.

I *annet ledd* fremgår at når barn har sitt vanlige bosted i Norge og oppholder seg her gjelder hele loven og samtlige tiltaksbestemmelser. Det samme gjelder når barn oppholder seg i Norge og er flyktning eller internasjonalt fordrevne, eller hvis barnets vanlige bosted ikke lar seg fastsette.

I *tredje ledd første punktum* fremgår at for barn som oppholder seg i en annen stat, men som har sitt vanlige bosted i Norge kan det treffes vedtak om omsorgsovertakelse etter § 5-1 og plassering på atferdsinstitusjon etter § 6-2. Dette er en videreføring av gjeldende rett. Videre fremgår det av *tredje ledd annet punktum* at det kan treffes vedtak

om hjelpetiltak og pålegg om hjelpetiltak når barn har sitt vanlige bosted i Norge, men oppholder seg i en annen stat. Bestemmelsen er ny og utvider lovens virkeområde slik at barnevernstjenesten får en plikt til å tilby foreldre i Norge hjelpetiltak selv om barnet oppholder seg i en annen stat, når vilkårene for hjelpetiltak etter § 3-1 er oppfylt. Det kan også treffes vedtak om pålegg om hjelpetiltak etter § 3-4. Formålet er å gi bedre beskyttelse og hjelp til barn som midlertidig oppholder seg i en annen stat. Bestemmelsen er aktuell når et barn er sendt ut av landet mot sin vilje og utsettes for tvang eller negativ sosial kontroll, men er ikke begrenset til disse tilfellene. Hvis barnet har særlig behov for hjelpetiltak, skal barnevernstjenesten gå i dialog med foreldre i Norge og tilby råd, veiledning og eventuelt andre hjelpetiltak. Foreldrene må oppholde seg i Norge og muligheten for å iverksette hjelpetiltak når barnet oppholder seg i utlandet gjelder kun tiltak som kan iverksettes i Norge. Hjelpetiltakene må også være et egnet hjelpetiltak ut fra barnets behov. Det vil i hovedsak være aktuelt med omsorgsendrende tiltak rettet mot foreldrene når barnet oppholder seg i en annen stat.

I *fjerde ledd* fremgår at det kan treffes vedtak om hjelpetiltak etter kapittel 3, vedtak om akuttiltak etter kapittel 4 og vedtak om frivillig opphold i atferdsinstitusjon etter § 6-1, samt vedtak om plassering på institusjon etter § 6-6 når

det er fare for menneskehandel. Dette er en videreføring av gjeldende rett.

I *femte ledd* presiseres det at loven gjelder med de begrensningene som følger av folkeretten. Forslaget omfatter alle Norges folkerettslige forpliktelser, blant annet Wienkonvensjonen om konsulært samkvem av 1963 og Wienkonvensjonen om diplomatisk samkvem av 1961. Det vises også til Haagkonvensjonen 1996

om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn beskyttelse av barn, jf. lov om Haagkonvensjonen 1996. Se nærmere omtale av disse forpliktelser i kapittel 7.7.4 i proposisjonen.

I *sjette ledd* videreføres at Kongen kan gi forskrifter om lovens anvendelse på Svalbard.

Forskrift om barnevernslovens anvendelse på Svalbard

Vedtatt: 25.11.2022 nr. 2349 (endringsforskrift av forskrift 01.09.1995 nr. 772)

I kraft: 01.01.2023

Hjemmel: Barnevernsloven § 1-2 sjette ledd

§ 1 Barnevernslovens anvendelse

Barnevernsloven gjelder med de særregler som er fastsatt i denne forskrift. Barnevernsloven § 2-2 annet ledd og § 17-6 kommer likevel ikke til anvendelse for saksbehandling utført av Sysselmesteren eller den som er tillagt myndighet etter § 3 første ledd.

Barnevernsloven § 15-9 kommer ikke til anvendelse på Svalbard

§ 2 Hvem forskriften gjelder for

Tiltak som omhandlet i barnevernsloven kan treffes overfor barn som oppholder seg på Svalbard.

§ 3 Ansvarsfordeling

Barnevernstjenestens oppgaver etter barnevernsloven utføres av Sysselmesteren. Departementet kan legge Sysselmesterens myndighet til representativt folkevalgt organ.

Saker som etter barnevernsloven hører under fylkesnemndas myndighetsområde skal fremmes av Sysselmesteren eller den som er tillagt myndighet etter første ledd og skal avgjøres av Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i Troms og Finnmark.

Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for å yte tjenester til barnet i henhold til loven § 16-3 første ledd.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark skal føre tilsyn med barnevernstjenesten på Svalbard og ellers utføre de oppgaver som følger av barnevernsloven § 16-7.

§ 4 Fosterhjem på Svalbard

Det kan ikke etableres eller godkjennes fosterhjem på Svalbard. Dette gjelder også etablerte fosterhjem på fastlandet som vil flytte til Svalbard.

Fylkesnemnda kan ikke stille vilkår om plassering på Svalbard, jf. barnevernsloven § 5-3 annet ledd annet punktum.

Unntak kan gjøres dersom Sysselmesteren eller den som er tillagt myndighet etter § 3 første ledd, samtykker.

§ 5 Klage

Enkeltvedtak truffet av Sysselmesteren eller den som er tillagt myndighet etter § 3 første ledd, og som etter barnevernsloven ikke hører under fylkesnemndas myndighetsområde, kan påklages til statsforvalteren i Troms og Finnmark.

§ 6 Utgifter

Utgifter som påløper ved tiltak etter barnevernsloven og som iverksettes på Svalbard dekkes av Sysselmesteren eller den som er tillagt myndighet etter § 3 første ledd. Det ytes statsrefusjon for dekning av utgifter til tiltak som iverksettes på fastlandet. Før slikt krav fremmes, må eventuell mulighet til hel eller delvis refusjon etter loven § 15-12 være utnyttet.

Alle krav om refusjon skal fremmes for Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Refusjonskrav fremmes så snart som mulig. Krav om refusjon fra fjerde kvartal året før, samt krav fra årets tre første kvartal, fremsettes innen 1. desember i inneværende år.

§ 7 Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks. (I kraft 01.01.2023.)

Delegering av myndighet etter barnevernsloven og forskrift om barnevernslovens anvendelse på Svalbard til Longyearbyen lokalstyre

Vedtatt: 22.12.2022 nr. 2510

I kraft: 01.01.2023

Hjemmel: Barnevernsloven § 1-2 sjette ledd

Sysselmesterens myndighet og ansvar til å utføre barnevernstjenestens oppgaver etter barnevernsloven delegeres til Longyearbyen lokalstyre for Longyearbyen arealplanområde.

Delegeringen gjelder fra 1. januar 2023. Fra samme tidspunkt oppheves departementets delegering av myndighet til Longyearbyen lokalstyre ved vedtak 21. desember 2001 nr. 1552.

§ 1-3 Barnets beste

Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Barnevernets tiltak skal være til barnets beste. Hva som er til

barnets beste må avgjøres etter en konkret vurdering. Barnets mening er et sentralt moment i vurderingen av barnets beste.

Merknader fra Prop.133 L (2020–2021) til § 1-3

Det innføres en ny overordnet bestemmelse om barnets beste for å tydeliggjøre at dette er lovens mest sentrale hensyn og førende prinsipp. Bestemmelsen erstatter gjeldende § 4-1. Det inntas i *første punktum* at ved alle handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Formuleringen er lik som i Grunnloven § 104 annet ledd og FNs barnekonvensjon artikkel 3 nr. 1. At barnets beste er et «grunnleggende hensyn» innebærer at barnets beste er et overordnet hensyn som ikke skal vurderes på lik linje med alle andre relevante hensyn. Hvilken vekt barnets beste skal gis når det står i konflikt med andre hensyn, må vurderes ut fra hvor sterkt berørt barnet er og hvor alvorlig beslutningen er for barnet. I barnevernssaker, når handlinger og avgjørelser direkte gjelder barn, skal barnets interesser veie særlig tungt.

Bestemmelsen understreker at hensynet til barnets beste ikke bare har betydning i avgjørelser om tiltak, men i alt av barnevernets arbeid. Det innebærer at hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn blant annet ved gjennomføring av undersøkelser og samvær, utarbeidelse av planer og annen

oppfølging av barn og foreldre etter loven. Hensynet til barnets beste skal også være grunnleggende for overordnede prioriteringer og organisatoriske avgjørelser i barnevernet. Bestemmelsen vil også stille krav til saksbehandlingen. Det må foretas en forsvarlig utredning av aktuelle og mulige konsekvenser for barnet på alle stadier av en sak. Videre må det foreligge visse prosessuelle garantier for å kunne ivareta hensynet til barnet beste. Bestemmelsen gjelder for alle myndigheter som har oppgaver etter loven og private som utfører oppgaver på vegne av det offentlige.

For å vedta et tiltak etter loven, må vilkårene som fremgår av de ulike tiltaksbestemmelsene være oppfylt. I tillegg følger det av denne bestemmelsens *annet punktum* at tiltaket skal være til barnets beste. Tiltaket må etter en samlet vurdering være bedre for barnet enn alternativet om ikke å iverksette tiltaket. Videre innebærer bestemmelsen at barnevernstiltak bare kan vedtas for å ivareta barnets interesser, ikke for å ivareta andre interesser, for eksempel av hensyn til samfunnsvern. Dette er innfortolket i gjeldende barnevernlov § 4-1 og videreføres i ny lov.

Tvangsvedtak etter barnevernsloven er inngrep i både barn og foreldres familieliv etter blant annet Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. Dette innebærer at tiltaket må være nødvendig, herunder forholdsmessig, overfor både barn og foreldre ut fra en konkret vurdering i den enkelte sak. Det følger av minste inngreps prinsipp, jf. § 1-5 og EMK artikkel 8 nr. 2 at det skal foretas en avveining mellom barn og foreldres motstridende interesser for å avgjøre om tvangstiltak er nødvendig og forholdsmessig. Hensynet til barnet skal imidlertid gå foran hensynet til foreldrene når barnevernstjenesten eller nemnda etter en konkret og grundig vurdering konkluderer med at vilkårene for tiltaket er oppfylt og tiltaket etter en samlet vurdering er nødvendig for å ivareta barnets beste. Det er innfortolket i gjeldende barnevernlov § 4-1 og videreføres i ny lov.

Bestemmelsen innebærer også at det er et vilkår at det konkrete tiltaket, for eksempel det konkrete hjelpetiltaket, institusjonen eller fosterhjemmet, er til barnets beste. Barnevernet skal velge et tiltak som er tilpasset barnets særlige behov og som kan forventes å ha ønsket effekt. Dette innebærer at tiltaket må anses som egnet til å ivareta det enkelte barns individuelle behov på en forsvarlig måte. Innenfor disse rammene har barnevernet et handlingsrom til å velge tiltak til det enkelte barn som samtidig gir god ressursutnyttelse.

I *tredje punktum* inntas at hva som er til barnets beste, må avgjøres etter en konkret vurdering av det enkelte barns behov. Det må foretas en

helhetsvurdering ut fra omstendighetene i den enkelte sak. Barnevernstjenesten og andre beslutningstakere etter barnevernsloven må ha tilstrekkelig kunnskap om barnet og familiens situasjon for å vurdere hva som er til barnets beste i den enkelte sak. Hvor grundige vurderinger som skal foretas vil avhenge av hvor stor innvirkning den aktuelle handling eller avgjørelse har for barnet.

Det vises til at momenter som er fremhevet av FNs barnekomité, i Prop.106 L (2012–2013) og i NOU 2016:16 *Ny barnevernslov*, er relevante i en barnets beste-vurdering. Dette omfatter blant annet barns medvirkning, barns identitet, herunder barns etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn, barns behov for omsorg, beskyttelse og trygghet og barns behov for å bevare familiemiljø og opprettholde viktige relasjoner. Se kapittel 7.1.4.4 i proposisjonen. Det å gi barnet stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i omsorgen er fortsatt et viktig moment i alle saker som omhandler å flytte et barn ut av sin omsorgsbasis og etterfølgende avgjørelser, selv om det ikke lenger er fremhevet i bestemmelsen.

Urfolk og nasjonale minoriteter har et særskilt vern som må vektlegges i barnets beste-vurderingen. Samer har etter menneskerettslige forpliktelser et særskilt vern, og staten er forpliktet til å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppen kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv, jf. Grunnloven § 108. Se også § 1-8 og merknad til denne bestemmelsen.

§ 1-4 Barnets rett til medvirkning

Et barn som er i stand til å danne seg egne meninger, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. Barn har rett til å uttale seg til barnevernet uavhengig av foreldrenes samtykke, og uten at foreldrene informeres om samtalen på forhånd. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine meninger. Barnet skal bli lyttet til, og barnets meninger skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet.

Barn skal informeres om hva opplysninger fra barnet kan brukes til og hvem som kan få innsyn i disse opplysningene.

Barnet har rett til å uttale seg før det bestemmes at opplysningene skal deles, og barnets syn skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Et barn kan i møter med barnevernet gis anledning til å ha med seg en person som barnet har særlig tillit til. Tillitspersonen kan pålegges taushetsplikt.

Departementet kan gi forskrift om medvirkning og om tillitspersonens oppgaver og funksjon.^A

A Forskrift 15.12.2022 nr. 2258 (endringsforskrift av forskrift 01.06.2014 nr. 697).

Merknader fra Prop.133 L (2020–2021) til § 1-4

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 1-6 om barnets rett til medvirkning i barnevernssaker. I § 14-13 er høring av barn i nemnda særskilt regulert.

I *første ledd første punktum* videreføres at et barn som er i stand til å danne seg egne meninger, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. Ordlyden «meninger» erstatter «synspunkter» i gjeldende § 1-6, uten at det innebærer en realitetsendring. Barnet har en selvstendig og ubetinget rett, men ikke en plikt til å medvirke. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon, og har rett til fritt å gi uttrykk for sine meninger. Dette er slått fast i *første ledd annet punktum*. Videre skal barnet bli lyttet til og barnets meninger skal vektlegges i samsvar med

barnets alder og modenhet. Dette slås fast i *første ledd tredje punktum*. Barns rett til medvirkning gjelder i hele beslutningsprosessen og for alle forhold som vedrører barnet, ikke bare når det tas rettslige eller administrative avgjørelser. Ved medvirkning skal barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn hensyntas, se § 1-8. Samiske barn har, som urfolk, særskilte rettigheter gjennom nasjonal lovgivning og internasjonale konvensjoner, som skal ivaretas.

Det nærmere innholdet i bestemmelsen er beskrevet i Prop.169 L (2016–2017) kapittel 6. Gjeldende § 6-3 første ledd om barns uttalerett før det tas avgjørelser videreføres ikke.

I *annet ledd* videreføres at et barn som barnevernet har overtatt omsorgen

for, kan gis anledning til å ha med seg en person barnet har særlig tillit til i møter med barnevernet. Det nærmere innholdet i bestemmelsen er beskrevet i Prop.106 L (2012–2013) kapittel 18.

I *tredje ledd* gis departementet hjemmel til å gi forskrift om medvirkning og om tillitspersonens oppgaver og funksjon.

Forskrift om medvirkning og tillitsperson

Vedtatt: 15.12.2022 nr. 2258 (endringsforskrift av forskrift 01.06.2014 nr. 697)

I kraft: 01.01.2023

Hjemmel: Barnevernsloven § 1-4

Kapittel 1 Generelle bestemmelser

§ 1 Formål

Formålet med denne forskriften er å styrke barn og unges medvirkning og innflytelse i barnevernet. Medvirkning fra barn og unge skal få frem barnets perspektiv og bidra til at avgjørelser som fattes er til barnets beste. Medvirkning

skal styrke barnets posisjon og gi bedre rettssikkerhet for barnet.

§ 2 Virkeområde

Forskriften gjelder for alle instanser som har oppgaver etter barnevernloven.

Kapittel 2 Barn og unges medvirkning i barnevernet

§ 3 Definisjon av medvirkning

Med medvirkning forstås at barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og gis mulighet til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnet skal bli lyttet til og barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet.

Barn kan medvirke i egen sak ved å uttrykke sin forståelse, valg og preferanser gjennom verbal og ikke-verbal kommunikasjon. Medvirkningen skal ivareta barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur.

§ 4 Informasjon til barnet

Barnevernstjenesten skal sørge for at barnet så tidlig som tilrådelig blir informert på en måte som barnet forstår om:

- situasjoner der han eller hun kan uttrykke sine synspunkter
- saken og egen situasjon
- tjenestetilbud
- rettigheter
- hvilke valg og beslutninger som må treffes og konsekvenser av disse.

§ 5 Barnet skal gis mulighet til å medvirke

Barns medvirkning er en prosess som må utøves under hele sakens forløp i barnevernet. Barnet skal gis mulighet til å medvirke i alle forhold som angår barnet. Barnet skal ikke utsettes for press til å medvirke.

§ 6 Barnevernets ansvar for å legge til rette for barnets medvirkning

Barnevernet har ansvar for å sikre at barnets mulighet til å medvirke skjer i trygge rammer for barnet. Medvirkningen skal tilrettelegges utfra barnets alder og modenhet. Den som er ansvarlig for å høre barnet må snakke med ham eller henne. Det skal legges særskilt vekt på at

muligheten til å medvirke blir gjennomført for barn som har problemer med å forstå og få uttrykt sine synspunkter i beslutningsprosesser.

Barnets perspektiv og meninger skal inkluderes i vurderingen av hva som er barnets beste. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet. Barnet skal informeres om de ulike avgjørelser som er truffet og hvilke vurderinger som ligger til grunn for disse.

§ 7 Dokumentasjon

Barnevernet skal i sin saksbehandling dokumentere barnets medvirkning. Det skal dokumenteres hvorvidt barnet har fått anledning til å medvirke, hva barnet er blitt hørt om og hva som var barnets syn.

Kapittel 3 Barnets tillitsperson

§ 8 Formål med bruk av tillitsperson

Formålet med en egen tillitsperson er å gi barnet en trygghet slik at han eller hun lettere kan gi uttrykk for sine synspunkter i egen barnevernssak. Ordningen med tillitsperson endrer ikke andre aktørers ansvar og oppgaver etter barnevernloven.

§ 9 Barnet kan ha en tillitsperson

Barn kan gis anledning til å ha med seg en person barnet har særlig tillit til i kontakten med barnevernet. Barnet skal informeres så tidlig som mulig om denne adgangen.

§ 10 Krav til tillitsperson

Barnet velger selv hvem som skal være barnets tillitsperson. Tillitspersonen må være 18 år eller eldre. Foreldre som er fratatt omsorgen for barnet kan ikke være tillitspersoner. I kraft av sitt omsorgsansvar kan barnevernstjenesten bestemme at personer som kan skade barnets interesser ikke kan være tillitsperson.

§ 11 Tillitspersonens oppgaver

Tillitspersonen skal være en støtte for barnet og bidra til at barnets perspektiv og opplevelse av situasjonen kommer frem. Tillitspersonen skal hjelpe barnet til lettere å gi uttrykk for barnets synspunkter.

§ 12 Barnevernstjenestens oppgaver når det gjelder tillitsperson

Barnevernstjenesten skal så tidlig som mulig informere barnet om muligheten til å ha en tillitsperson. Barnevernstjenesten skal legge barnets ønske om valg av tillitsperson til grunn med mindre denne personen ikke er egnet, jf. § 10. Barnevernstjenesten skal samarbeide med tillitspersonen og legge til rette for at tillitspersonen skal kunne utøve rollen sin.

Barnevernstjenesten skal dokumentere om barnet er

- Informert om muligheten til å ha med seg en tillitsperson
- Om barnet ønsker å ha med seg en tillitsperson.

Tillitspersonen skal ikke ansettes eller administreres av barnevernstjenesten. Barnevernstjenesten skal ikke yte økonomisk kompensasjon til tillitspersonen.

§ 13 Taushetserklæring

Tillitspersonen skal undertegne en taushetserklæring om de opplysninger vedkommende blir kjent med gjennom sin rolle som tillitsperson. Barnevernstjenesten utarbeider taushetserklæringen.

§ 14 Politiattest

Tillitspersonen skal fremvise politiattest i samsvar med barnevernsloven § 12-11 og forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven.

Kapittel 4 Ikrafttredelse

§ 15. Ikrafttredelse

(Forskriften trer i kraft 01 januar 2023.)

Forarbeid til forskriften

Barne- og familiedepartementet

Høringsnotat: Forskrift om barns medvirkning i barnevernet
horingsnotat-om-medvirkning-endelig-versjon-.pdf (regjeringen.no)

§ 1-5 Barns rett til omsorg og rett til familieliv

Barn har rett til omsorg og beskyttelse, fortrinnsvis i egen familie.

Barnevernets tiltak skal ikke være mer inngripende enn nødvendig.

Merknader fra Prop.133 L (2020–2021) til § 1-5

Bestemmelsen er ny og i *første ledd* slås det fast at barn har rett til omsorg og beskyttelse, fortrinnsvis i egen familie. Bestemmelsen gir uttrykk for både barns rett til omsorg og beskyttelse og retten til familieliv. Bestemmelsen innebærer en synliggjøring av bestemmelser som allerede følger av Grunnloven og internasjonale konvensjoner som Norge er bundet av, og vil derfor ikke ha et selvstendig rettslig innhold. Bestemmelsen er imidlertid overordnet og kan være en rettesnor for barnevernet i deres saksbehandling og vurdering av tiltak.

Bestemmelsen gir uttrykk for utgangspunktet om at barn skal vokse opp i egen familie, og at hjelp primært skal gis i hjemmet. I noen saker vil det likevel være behov for større inngrep i familielivet. Barnevernets arbeid skal bygge både

på retten til familieliv og barns rett til omsorg og beskyttelse, og barnevernets tiltak skal være til barnets beste, se § 1-3.

I bestemmelsens *annet ledd* fremgår at barnevernets tiltak ikke skal være mer inngripende enn nødvendig. Bestemmelsen er en overordnet bestemmelse som synliggjør minste inngreps prinsipp, som barnevernsloven bygger på. Bestemmelsen gjenspeiler også nødvendighetskravet som følger av EMK artikkel 8 nr. 2 ved inngrep i familielivet. Bestemmelsen har betydning for barnevernets arbeid på systemnivå, herunder hvordan barnevernstjenesten organiserer arbeidet og styrker kompetanse på forebyggende arbeid. Samtidig har bestemmelsen et selvstendig rettslig innhold i enkeltsaker, ved at det er et vilkår for tvangstiltak.

§ 1-6 Barns rett til nødvendige barnevernstiltak

Barn har rett til nødvendige barnevernstiltak når vilkårene for tiltak er oppfylt.

Merknader fra Prop.133 L (2020–2021) til § 1-6

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 1-5 om barns rett til nødvendige barnevernstiltak, med enkelte mindre språklige

endringer. Det nærmere innholdet i bestemmelsen er beskrevet i Prop.169 L (2016–2017) kapittel 5.

§ 1-7 Krav om forsvarlighet

Barnevernets saksbehandling, tjenester og tiltak skal være forsvarlige.

Merknader fra Prop.133 L (2020–2021) til § 1-7

Bestemmelsen viderefører forsvarlighetskravet i gjeldende barnevernlov. For å tydeliggjøre at forsvarlighetskravet gjelder på alle stadier av en sak, inntas det i loven at i tillegg til at tjenester og tiltak skal være forsvarlige, skal også

saksbehandlingen være forsvarlig. Dette innebærer en presisering av gjeldende rett, og er ingen realitetsendring. Det nærmere innholdet i forsvarlighetskravet er beskrevet i Prop.106 L (2012–2013) kapittel 17.

§ 1-8 Barns kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn

Barnevernet skal i sitt arbeid ta hensyn til barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn i alle faser av saken.

Samiske barns særskilte rettigheter skal ivaretas.

Merknader fra Prop.133 L (2020–2021) til § 1-8

Bestemmelsen er ny og tydeliggjør barnevernets ansvar for å innhente informasjon om barnets bakgrunn og vurdere konkret hvordan barnets bakgrunn skal vektlegges og hensyntas på ulike stadier i en barnevernssak.

Bestemmelsens *første punktum* understreker at barnevernet i sitt arbeid skal ta hensyn til barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn. Formålet med bestemmelsen er å bidra til bedre faglig arbeid, grundigere vurderinger og riktigere avgjørelser til barnets beste. Bestemmelsen er ikke ment å utlede nye rettigheter for barnet. Bestemmelsen bygger på formuleringer i FNs barnekonvensjon artikkel 20 nr. 3 som er inntatt i dagens § 4-15 og videreført i lovens § 5-3. Bestemmelsen reflekterer også forpliktelsene som følger av FNs barnekonvensjon artikkel 30.

Kunnskap og kompetanse om barnet og familiens bakgrunn er en forutsetning

for godt barnevernsfaglig arbeid og forsvarlig saksbehandling. I barnevernsaker i Norge som involverer utenlandske borgere, kan utenlandske ambassader og konsulater gi konsulær bistand til sine borgere. Utenlandske utenriksstasjoners bistand og støtte til foreldre og barn i barnevernssaker kan være verdifull for å opplyse om barns kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn.

Bestemmelsen gir ikke nærmere føringer for hvordan barnets bakgrunn skal hensyntas eller hvilke tiltak som skal settes inn. Dette må vurderes konkret ut fra barnets behov og omstendighetene i den enkelte sak. Departementet understreker at bestemmelsen ikke innebærer at det skal legges en annen standard til grunn for vurderinger av barns behov eller av kriterier for god omsorg eller gode oppvekstvilkår.

Bestemmelsen gjelder for all saksbehandling, handlinger og avgjørelser i

barnevernet, ikke bare ved valg av fosterhjem og institusjon slik det fremgår av gjeldende lov. Videre fremgår at bestemmelsen gjelder i alle faser av en barnevernssak. At bestemmelsen gjelder i alle faser av saken, gjelder for en rekke andre bestemmelser i loven. I overenstemmelse med ønske fra Sametinget fremheves det likevel særskilt her for å understreke betydningen for ivaretagelsen av samiske barn. Det skal således tas hensyn til barnets bakgrunn både i en undersøkelse, i valg av hjelpetiltak og i valg av tiltak utenfor hjemmet, ved opphold i institusjon eller fosterhjem, samt i barnevernets oppfølgingsarbeid. Det vises for øvrig til lovens § 1-9 om samarbeid med barn, familie og nettverk.

Bestemmelsens *annet punktum* fremhever samiske barns språklige og kulturelle rettigheter som urfolk. Barnevernet må samarbeide med andre myndigheter om oppfølgingen av barn, og bidra til at samiske barns språklige og kulturelle rettigheter ivaretas også av andre myndigheter når barnet er under barnevernets omsorg. Samiske barn har særskilte rettigheter til å leve i pakt med sin kultur og bruke sitt eget språk sammen med andre medlemmer av sin gruppe, jf. FNs barnekonvensjon artikkel 30. Rettigheten må likevel tolkes i lys av andre bestemmelser i barnekonvensjonen, herunder hensynet til barnets beste som følger av artikkel 3.

§ 1-9 Samarbeid med barn, familie og nettverk

Barnevernet skal så langt som mulig samarbeide med både barn og foreldre og skal behandle dem med respekt.

Barnevernet skal legge til rette for at barnets familie og nettverk involveres.

Merknader fra Prop.133 L (2020–2021) til § 1-9

Bestemmelsens *første ledd* viderefører gjeldende § 1-7 om at barnevernet så langt som mulig skal samarbeide med både barn og foreldre og skal behandle dem med respekt. Det nærmere innholdet i bestemmelsen er beskrevet i Prop.169 L (2016–2017) kapittel 7.

Bestemmelsens *annet ledd* er nytt og lovfester at barnevernet skal legge til rette for at barnets familie og nettverk involveres. Familie og nettverk vil i mange tilfeller kunne representere viktige

ressurser for barnet og foreldrene, og formålet med bestemmelsen er å bidra til at disse ressursene blir brukt til barnets beste. Bestemmelsen innebærer ingen plikt til å involvere familie og nettverk. Formuleringen «skal legge til rette for», må forstås fleksibelt ut fra omstendighetene i den enkelte sak. I noen saker vil dette handle om en enkel kartlegging av hva slags nettverk barnet og foreldrene har, og deres holdning til at nettverket involveres. Ofte vil det være nødvendig

med en viss prosess for å undersøke forutsetningene for videre involvering. Barnets beste vil være et grunnleggende hensyn i vurderingen av i hvilken utstrekning familie og nettverk skal involveres, jf. § 1-3, og barnets og foreldrenes synspunkter er helt sentrale. I noen tilfeller vil det være hensiktsmessig med omfattende involvering, for eksempel ved bruk av metoder som familieråd. Partenes samtykke er en forutsetning dersom slike prosesser igangsettes.

Bestemmelsen gjelder i alle faser av en barnevernssak. Behovet for nettverksinvolvering kan endres ut fra hvilken fase saken

er i. Det bør derfor foretas vurderinger av spørsmålet i ulike deler av saken.

Barnets familie inkluderer også barnets slekt. Storfamilie og utvidet slektskap er viktig for mange barn. Hvem som omfattes av barnets familie og nettverk må vurderes konkret i den enkelte sak. Storfamilie og utvidet slektskap står sterkt blant annet i de samiske samfunn. I samiske samfunn og i samiske språk har man en utvidet forståelse av nær familie og slektskap. Besteforeldre, gudforeldre og gaibmi (den som barnet er oppkalt etter) er ofte viktige personer for barnet som kan ha en aktiv rolle i barnets liv.

§ 1-10 Tidlig innsats

Barnevernet skal sette inn tiltak tidlig for å forebygge alvorlig omsorgssvikt og atferdsvansker.

Merknader fra Prop.133 L (2020–2021) til § 1-10

Bestemmelsen viderefører prinsippet om tidlig innsats som i dag kommer direkte til uttrykk i § 3-1 annet ledd i gjeldende barnevernlov, og som også er forankret i dagens formålsbestemmelse og følger av forsvarlighetskravet og hensynet til barnets beste. Plikten til tidlig innsats gir uttrykk for at det er avgjørende for barnet at tiltak tilpasset det enkelte barns behov, iverksettes så tidlig som mulig når omsorgssvikt og atferdsproblemer oppstår. Barnevernstjenestens plikt til tidlig innsats understreker betydningen av å iverksette undersøkelser som er tilstrekkelige til å avdekke omsorgssvikt på et

tidlig stadium av saken. Dette gjelder ikke minst for de yngste barna. Videre understreker prinsippet viktigheten av at tiltak som iverksettes skal være egnet til å ivareta barnets behov. Dette innebærer i noen tilfeller at det er nødvendig å tidlig iverksette et inngripende tiltak. Plikten inntreer når barnevernstjenesten har informasjon om bekymring knyttet til barnets omsorgssituasjon eller atferd. Departementet understreker at tidlig innsats også innebærer å legge til rette for et godt samarbeid med både andre instanser, barnet og foreldrene så tidlig som mulig i saken.

Kapittel 2 Bekymringsmelding og undersøkelse

§ 2-1 Barnevernstjenestens gjennomgang av bekymringsmeldinger

Barnevernstjenesten skal gjennomgå innkomne bekymringsmeldinger snarest, og senest innen en uke etter at de er mottatt. Barnevernstjenesten skal vurdere om en bekymringsmelding skal følges opp med en undersøkelse etter § 2-2. Barnevernstjenesten skal vurdere om en bekymringsmelding krever umiddelbar oppfølging.

Dersom barnevernstjenesten henlegger en bekymringsmelding uten undersøkelse, skal den begrunne henleggelsen skriftlig. Begrunnelsen skal inneholde faglige vurderinger. Henleggelse av åpenbart grunnløse bekymringsmeldinger trenger ikke å begrunnes.

Merknader fra Prop.133 L (2020–2021) til § 2-1

Første ledd første og annet punktum tilsvarer dagens § 4-2 første ledd. Ordlyden «melding» er erstattet med «bekymringsmelding», uten at det innebærer noen realitetsendring. Det er presisert at fristen for når en melding skal gjennomgås regnes fra når den er mottatt.

Første ledd tredje punktum er nytt, og presiserer at barnevernstjenesten skal vurdere om en bekymringsmelding krever umiddelbar oppfølging. Dette er en lovfesting av gjeldende rett, og medfører derfor ikke realitetsendring. Noen barn

er i en situasjon hvor det er behov for at barnevernstjenesten følger opp umiddelbart. Barnevernstjenesten må derfor alltid vurdere om en bekymringsmelding krever umiddelbar oppfølging. Det er viktig at barnevernstjenesten ved gjennomgang av innkomne bekymringsmeldinger sørger for å fange opp de tilfellene som kan kreve slik oppfølging. Bestemmelsen innebærer ikke at terskelen for akuttvedtak senkes.

Annet ledd tilsvarer dagens § 4-2 annet ledd, med enkelte språklige endringer.

§ 2-2 Barnevernstjenestens rett og plikt til å gjennomføre undersøkelser

Dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for å iverksette tiltak etter loven, skal barnevernstjenesten undersøke forholdet.

Undersøkelsen skal gjennomføres snarest, og den skal være avsluttet senest

innen tre måneder etter at fristen på en uke i § 2-1 første ledd er utløpt. I særlige tilfeller kan barnevernstjenesten utvide undersøkelsestiden til inntil seks måneder totalt.

Barnevernstjenesten skal undersøke barnets helhetlige omsorgssituasjon og behov. Undersøkelsen skal gjennomføres systematisk og grundig nok til å kunne avgjøre om det er nødvendig å iverksette tiltak etter loven. Undersøkelsen skal gjennomføres så skånsomt som mulig. Barnevernstjenesten skal lage en plan for undersøkelsen.

Barnevernstjenesten kan engasjere sakkyndige til å bistå i undersøkelsen, jf. § 12-7. Barnevernstjenesten kan også benytte tilbud om utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0 til 6 år, jf. § 16-3 fjerde ledd bokstav a.

Foreldrene eller den barnet bor hos, kan ikke motsette seg at barnevernstjenesten gjennomfører besøk i hjemmet som en del av undersøkelsen. Barnevernstjenesten og sakkyndige som den har engasjert, kan kreve overfor foreldrene å få snakke med barnet i enerom. Der som det er mistanke om at barnet blir mishandlet eller utsatt for andre alvorlige overgrep i hjemmet, kan barnevernstjenestens leder vedta at barnet skal bringes til sykehus eller annet sted for kortvarig medisinsk undersøkelse.

Bestemmelsene i femte ledd første og annet punktum gjelder også for utredning etter § 16-3 fjerde ledd bokstav a.

Merknader fra Prop.133 L (2020–2021) til § 2-2

Første ledd tilsvarer deler av dagens § 4-3 første ledd og viderefører vilkårene for barnevernstjenestens rett og plikt til å foreta en undersøkelse.

Annet ledd gjelder fristen for å gjennomføre en undersøkelse og viderefører fristene i dagens § 4-3 første ledd og § 6-9 første ledd, med enkelte språklige endringer og presiseringer. Første punktum viderefører dagens frist på tre måneder. Etter dagens § 6-9 regnes fristen fra etter at det ble konkludert med at meldingen skal følges opp med undersøkelse. Fristen for når en melding skal være konkludert er senest innen én uke, og fristen for når undersøkelsen skal være avsluttet er dermed inntil 3 måneder og 1 uke etter at meldingen ble mottatt. Dette utgangspunktet for

tremånedersfristen er nå presisert i lovbestemmelsen, ved at det står at undersøkelsen skal være avsluttet senest innen tre måneder etter at fristen på en uke i § 2-1 første ledd er utløpt. I tilfeller der undersøkelsen ikke bygger på en bekymringsmelding, regnes fristen fra det tidspunktet når undersøkelsen startet. *Annet punktum* viderefører regelen i dagens § 6-9 første ledd annet punktum, om at undersøkelsestiden i særlige tilfeller kan utvides til inntil seks måneder totalt.

Barnevernstjenesten skal allerede ved oppstarten av undersøkelsen tilstrebe å samarbeide med barnet og foreldrene og behandle dem med respekt. Det vises til § 1-9.

Tredje ledd første punktum er nytt, og lovfester et krav om at

barnevernstjenesten skal undersøke barnets helhetlige omsorgssituasjon og behov. Dette er en lovfesting av gjeldende rett. Den enkelte barnevernstjeneste må tilpasse hver undersøkelse til de faktiske forhold og bekymringstema i den enkelte sak. En undersøkelse av barnets helhetlige omsorgssituasjon vil vanligvis omfatte momenter som barnets hjemmeforhold, atferd og emosjonelle behov, helse og utvikling, forhold i barnehage eller skole, fritidsaktiviteter og andre forhold av betydning. Bestemmelsen må videre ses i sammenheng med lovens § 13-4 der det fremgår at barnevernstjenesten og andre barnevernsmyndigheter etter nærmere vilkår kan pålegge andre offentlige myndigheter og yrkesutøvere å gi taushetsbelagte opplysninger. Bestemmelsen åpner blant annet for at barnevernstjenesten i en undersøkelse innhenter opplysninger om barnets helse for eksempel fra barnets fastlege og spesialisthelsetjenesten.

Barnets rett til medvirkning skal ivaretas, jf. § 1-4. Det vises for øvrig til § 12-6 tredje ledd, der det fremgår at partene kan nektes innsyn i sakens dokumenter dersom innsyn kan hindre at barnevernstjenesten kan få gjennomført en undersøkelse.

Hvis barnet har foreldre som ikke bor sammen, vil en undersøkelse av barnets helhetlige omsorgssituasjon som regel omfatte både hjemmet der barnet bor fast og samværshjemmet. Hvor omfattende undersøkelser som gjennomføres i samværshjemmet, må blant annet

ses i sammenheng med omfanget av samværet, hva bekymringen gjelder og annen informasjon som kommer frem i forbindelse med undersøkelsen. Barnets helhetlige omsorgssituasjon kan også omfatte andre enn foreldre hvis barnet har andre primære omsorgspersoner enn foreldrene. Hvis for eksempel barnet delvis bor hos besteforeldre, må barnevernstjenesten som regel også undersøke forholdene i deres hjem.

Tredje ledd annet punktum er nytt, og fastslår at undersøkelsen skal gjennomføres systematisk og grundig nok til å kunne avgjøre om det er nødvendig å iverksette tiltak etter loven. Barnevernstjenesten må vurdere konkret hva som er grundig nok. Omfanget av undersøkelsen må stå i forhold til bekymringstemaets omfang og alvor i den enkelte saken. Jo mer komplekst og omfattende problemet antas å være, jo mer nødvendig er det med en grundig og omfattende undersøkelse. Det følger samtidig av det minste inngreps prinsipp at i tilfeller der bekymringstemaet anses å være mindre alvorlig, må også undersøkelsen være mindre omfattende. Barnevernstjenesten må helt frem til undersøkelsen avsluttes, vurdere hvilke undersøkesskritt som er nødvendige i den enkelte saken. Det vises for øvrig til § 12-5 om krav til begrunnelse av vedtak.

Tredje ledd tredje punktum erstatter dagens § 4-3 annet ledd, og er språklig og innholdsmessig forenklet. Ordlyden «så skånsom som mulig» er ment å fange opp at undersøkelsen minst

mulig skader noen den berører, at undersøkelsen ikke gjøres mer omfattende enn formålet tilsier og at kunnskap om undersøkelsen ikke spres unødige, slik dagens § 4-3 annet ledd omtaler. Endringen er ikke ment å medføre realitetsendringer i hvordan en undersøkelse skal gjennomføres.

Tredje ledd fjerde punktum er nytt og lovfester at barnevernstjenesten skal lage en plan for undersøkelsen. Det følger av krav til forsvarlig saksbehandling at barnevernstjenesten skal arbeide planmessig med undersøkelsen slik at relevante opplysninger blir klarlagt og vurdert. Dette forutsetter at barnevernstjenesten utarbeider en plan for arbeidet, som et verktøy for å sørge for at relevante forhold undersøkes og aktuelle personer og offentlige instanser involveres. Nærmere retningslinjer for innholdet i slike planer bør utarbeides som faglige anbefalinger, og digitale saksbehandlingsverktøy vil også kunne være til hjelp ved utarbeidelse av planer i det enkelte tilfellet. Det vises for øvrig til § 12-4 om barnevernets journalplikt.

Fjerde ledd første punktum tilsvare dagens § 4-3 fjerde ledd første punktum. Nærmere regler om bruk av sakkyndige fremgår i §§ 12-7 og 12-8. *Fjerde ledd annet punktum* er nytt og henviser til at barnevernstjenesten som ledd i undersøkelsen kan benytte seg av Bufetats tilbud om utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0 til 6 år. Rammene for Bufetats tilbud fremgår av § 16-3 fjerde ledd bokstav a, som viderefører § 2-3 nytt tredje ledd bokstav a fastsatt ved lov

16. juni 2017 nr.46 om endringer i barnevernloven (barnevernsreform). Bufetats tilbud omfatter døgnbaserte utredninger i senter for foreldre og barn, hjemmebaserte utredninger og polikliniske utredninger. Det er Bufetat som avgjør om og eventuelt hvilken type utredning som skal tilbys. Det vises til nærmere omtale i Prop.73 L (2016–2017). Dersom barnevernstjenesten vil benytte Bufetats tilbud om døgnbasert utredning i senter for foreldre og barn, må barnevernstjenesten fatte vedtak om dette, se § 2-3 og merknad til denne.

Femte ledd første punktum tilsvare dagens 4-3 tredje ledd, med enkelte språklige endringer. Det vises for øvrig til lovens § 12-10 om politibistand.

Femte ledd annet punktum tilsvare dagens § 4-3 femte ledd første punktum, med enkelte språklige endringer. Bestemmelsen gir barnevernstjenesten og sakkyndige rett til å samtale med barnet alene, selv om foreldrene motsetter seg det. Det er presisert at retten til å kreve samtale med barnet i enerom, gjelder «overfor foreldrene». Dette innebærer at retten ikke gjelder overfor barnet. Slike samtaler kan bare gjennomføres dersom barnet ønsker det, jf. § 1-4. Barnet har ingen plikt til å snakke med barnevernstjenesten eller sakkyndige. Bestemmelsen bør brukes med varsomhet.

I *femte ledd tredje punktum* er det gjort enkelte endringer sammenlignet med dagens § 4-3 femte ledd annet punktum. I bestemmelsen presiseres at barnevernstjenestens leder kan vedta

at barnet skal bringes til sykehus eller annet sted for kortvarig medisinsk undersøkelse. Det er nytt at det er barnevernstjenestens leder som skal vedta dette. Videre kan barnevernstjenesten selv bringe barnet til sykehus. Vedtaket kan påklages til statsforvalteren, etter den ordinære bestemmelsen om klage på enkeltvedtak i § 12-9. Vedtaket kan likevel gjennomføres før saken er påklaget eller behandlet av statsforvalteren. Det vises for øvrig til § 12-10 om at barneverntjenestens leder kan kreve politibistand blant annet ved gjennomføring av en undersøkelse etter § 2-2. Det presiseres nå også i lovteksten at bestemmelsen bare åpner for «kortvarig» undersøkelse. Det følger i dag av forarbeidene.

Sjette ledd tilsvarende § 4-3 nytt syvende ledd fastsatt ved lov 16. juni 2017 nr. 46 om endringer i barnevernloven (barnevernsreform). Bestemmelsen gjelder Bufetats utredninger av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0 til 6 år, jf. § 16-3 fjerde ledd bokstav a. Sjette ledd fastslår at bestemmelsene i § 2-2 femte ledd første og annet punktum også gjelder slike utredninger. Sjette ledd vil bare ha praktisk betydning for hjemmebaserte og polikliniske utredninger. Departementet legger til grunn at femte ledd første punktum bør være forbeholdt offentlige myndigheter som barnevernstjenesten eller Bufetat. Ved bruk av sakkyndige må besøket i hjemmet foretas sammen med barnevernstjenesten, dersom foreldrene motsetter seg besøket.

§ 2-3 Utredning i senter for foreldre og barn

Når det er nødvendig for å avklare om vilkårene for omsorgsovertakelse av et barn i alderen 0 til 6 år er oppfylt, og samtykke foreligger, kan barnevernstjenesten vedta utredning av barnets omsorgssituasjon i senter for foreldre og barn.

Når det er nødvendig for å avklare om vilkårene for omsorgsovertakelse av barn i alderen 0 til 6 år er oppfylt, kan barneverns- og helsenemnda vedta utredning i senter for foreldre og barn uten at partene har samtykket til det. Slikt pålegg kan vedtas for inntil tre måneder.

Merknader fra Prop.133 L (2020–2021) til § 2-3

Bestemmelsen er ny og gir hjemmel til å vedta utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0 til 6 år som døgnbasert opphold i senter for foreldre og barn. Døgnbasert utredning i senter for foreldre og barn er et inngripende tiltak som krever lovhjemmel, også ved samtykke.

Første ledd gjelder ved samtykke til utredning av barnets omsorgssituasjon gjennom døgnopphold i senter for foreldre og barn. Bufetat kan tilby slik utredning til barnevernstjenesten i samsvar med § 16-3 fjerde ledd bokstav a. Det er Bufetat som avgjør om utredning tilbys.

Dersom omsorgssituasjonen til et barn skal utredes i et senter for foreldre og barn, må barnevernstjenesten fatte vedtak om dette. Det må foreligge samtykke fra foreldre som skal utredes i senter for foreldre og barn. Det skal ikke innhentes samtykke fra foreldre som ikke skal omfattes av utredningen. Vilkåret for slik utredning er at den må være nødvendig for å avklare om vilkårene for omsorgsovertakelse av barn i alderen 0 til 6 år er oppfylt. Dette innebærer at det må være reell tvil om hvorvidt vilkårene for omsorgsovertakelse er til stede. Det er en forutsetning for gjennomføringen av vedtaket at Bufetat tilbyr slik utredning. Barnevernstjenesten bør derfor ikke fatte vedtak før det er avklart om Bufetat tilbyr døgnbasert utredning i senter for foreldre og barn i saken.

Annet ledd første punktum gir hjemmel til å pålegge utredning i senter for foreldre og barn hvis foreldrene ikke samtykker. Også i slike tilfeller er vilkåret at det er nødvendig for å avklare om vilkårene for omsorgsovertakelse er oppfylt. Å pålegge foreldre en døgnbasert

utredning i senter for foreldre og barn mot deres vilje, er mer inngripende enn hvis foreldrene samtykker. Dette må vektlegges i nødvendighetsvurderingen. Forholdsmessighetskravet innebærer at det bare kan settes i verk tiltak dersom slik utredning anses som et rimelig og hensiktsmessig tiltak i den enkelte sak, og det ikke kan benyttes mindre inngripende tiltak. Det må derfor foretas en grundig vurdering av om pålagt utredning i senter for foreldre og barn er egnet i det enkelte tilfellet. Det vises til §§ 14-3 og 14-16 hva gjelder saksbehandlingen i barneverns- og helsenemnda. Det er en forutsetning for gjennomføringen av vedtaket at Bufetat tilbyr slik utredning. Barnevernstjenesten bør derfor ha avklart om Bufetat tilbyr døgnbasert utredning i senter for foreldre og barn til familien før nemnda avgjør saken.

Annet ledd annet punktum setter en begrensning på tre måneder for et slikt pålegg. Pålegget kan ha kortere varighet. Varigheten av pålegget i den enkelte sak må ses i sammenheng med hvordan Bufetats tilbud er formulert.

§ 2-4 Oppfølging av gravid rusmiddelavhengig etter melding fra kommunen

Når kommunen gir melding om at en gravid rusmiddelavhengig uten eget samtykke er tatt inn på institusjon og holdes tilbake der, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 10-3 syvende ledd, kan

barnevernstjenesten åpne barnevernssak uten den gravides samtykke. Barnevernstjenesten kan også tilby frivillige hjelpetiltak og vurdere behovet for å iverksette tiltak etter fødselen.

Merknader fra Prop.133 L (2020–2021) til § 2-4

Bestemmelsen viderefører dagens § 4-2 a, med enkelte språklige endringer. Det er presisert at det gjelder tilfeller der kommunen gir melding om at en gravid rusmiddelavhengig «uten eget samtykke er tatt inn på institusjon». I dagens bestemmelse står det bare «tilbakeholdelse av gravid rusmiddelavhengig».

Endringen er gjort av pedagogiske hensyn, og medfører ingen realitetsendring. Videre er dagens formulering «råd og veiledning» tatt ut. Dette følger av at råd og veiledning er å anse som et hjelpetiltak, se nærmere omtale i kapittel 9.1 i proposisjonen. Formuleringen er dermed overflødig.

§ 2-5 Avslutning av undersøkelser

Barnevernstjenestens undersøkelse er avsluttet når den har foretatt en samlet vurdering av saken og gjort ett av følgende:

- a. vedtatt å henlegge saken
- b. vedtatt å henlegge saken med mulighet for ny undersøkelse etter tredje ledd
- c. vedtatt å iverksette tiltak
- d. sendt begjæring om tiltak til barneverns- og helsenemnda.

Barnevernstjenestens avgjørelse om å henlegge saken etter en undersøkelse skal regnes som enkeltvedtak.

Dersom barnevernstjenesten henlegger en sak etter en undersøkelse fordi foreldrene ikke samtykker til anbefalte hjelpetiltak, kan den fastsette i vedtaket at ny undersøkelse gjennomføres inntil seks måneder etter at saken ble henlagt, dersom vilkårene etter § 2-2 fortsatt er oppfylt. Foreldrene skal informeres om vedtaket, og skal informeres dersom ny undersøkelse igangsettes.

Merknader fra Prop.133 L (2020–2021) til § 2-5

Første ledd tilsvarer i hovedsak dagens § 6-9 annet ledd, med enkelte redaksjonelle endringer og tilføyelser. Det følger av forsvarlighetskravet og hensynet til barnets beste at barnevernstjenesten ved avslutningen av undersøkelsen foretar en faglig oppsummerende vurdering av om undersøkelsen gir grunnlag for å iverksette tiltak eller om undersøkelsen skal henlegges. Formuleringen i første ledd om at undersøkelsen er avsluttet

når barnevernstjenesten har foretatt en samlet vurdering av saken, er ment å fremheve dette. Det vises for øvrig til den foreslåtte bestemmelsen om journalplikt i § 12-4.

Bokstav b er ny og henviser til tredje ledd som gir hjemmel til å henlegge saken med beslutning om mulighet for ny undersøkelse.

Annet ledd tilsvarer dagens § 4-3 siste ledd, med enkelte språklige endringer.

Copyright © 2023 by
Vigmostad & Bjørke AS
All Rights Reserved

1. utgave 2023 / 2. opplag 2023

ISBN: 978-82-8372-222-2

Grafisk produksjon: John Grieg, Bergen

Omslagsdesign ved forlaget
Sats: Vatori

Spørsmål om denne boken kan rettes til:
Fagbokforlaget
Kanalveien 51
5068 Bergen
Tlf.: 55 38 88 00
e-post: fagbokforlaget@fagbokforlaget.no
www.fagbokforlaget.no

Materialet er vernet etter åndsverkloven.
Uten uttrykkelig samtykke er eksemplarframstilling
bare tillatt når det er hjemlet i lov eller avtale med Kopinor.

Vigmostad & Bjørke AS er Miljøfyrtårn-sertifisert, og bøkene
er produsert i miljøsertifiserte trykkerier.

Den forrige barnevernloven ble 30 år.

Den nye barnevernsloven skal øke rettssikkerheten for familiene som mottar hjelp fra barnevernet, og gi enda flere barn en trygg oppvekst.

Den nye loven speiler dagens familiemønstre og et flerkulturelt Norge, setter barns behov i sentrum og er skrevet med enklere språk og struktur enn den forrige.

Ny lov

- styrker barns rettigheter og rettssikkerhet
- øker kompetansekravene
- forventer mer forebygging
- øker kravene til dokumentasjon og begrunnelser
- vil ha mer lokal styring og ledelse
- endrer samværsreglene i tråd med føringer fra Høyesterett og EMD
- øker kravene til kvalitet i barnevernsinstitusjoner

De nye forskriftene er satt inn under paragrafene de er hjemlet i, og Bufdirs beskrivelse av de viktigste endringene i den nye loven kan du lese bakerst i boken.

